

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Middelthuns gate 29,
0368 Oslo

Deres ref.: 202401460

Vår ref.: Høring NVE - 0124

Dato: 02.04.2024

Høringsuttalelse regulering av Einafjorden for tiltak på ny dam Fiskevoll høsten 2024

Eina Grunneierlag viser til søknad fra VOKKS Kraft AS datert 17.01.2024 om midlertidig tillatelse for regulering av Einafjorden for tiltak på ny dam Fiskevoll (dam Einavatn) og begrenset høring fra NVE datert 09.02.2024 med høringsfrist 18.03.2024. Viser også til høring sendt Eina Grunneierlag den 27.02 med høringsfrist den 21.04.2024.

NVE valgte kun å sende saken på begrenset høring til Vestre Toten kommune, Innlandet fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet da NVE mente at saken ikke var så omfattende at det kreves kunngjøring og bred offentlig høring. Etter innspill fra Vestre Toten kommune, ble saken også sendt Eina Grunneierlag.

NVE bør være godt kjent med de mange klagen på regulering av Einafjorden som har vært opp gjennom tiden. Det er derfor beklagelig at NVE i første runde ikke fant det nødvendig å legge planen ut på offentlig ettersyn og å sende planen på høring til Eina Grunneierlag og Eina Vell.

Siden det ikke kommer frem av høringsdokumentene, vil vi for ordens skyld påpeke at det formelt er Hunnselvans Brukseierforening som er regulant og ikke VOKKS Kraft AS.

NVE avklarte i brev av 30.03.2023 at reguleringen av Einafjorden er konsesjonsløs. Dette kommer ikke frem av høringsdokumentene. Einafjorden har i utgangspunktet en HRV på kote 398,36 i NVE nivellement, men ingen annen juridisk LRV enn den som kommer frem av kgl. res av 1872, dvs 397,39_{NVE}. Utover dette er det vrl. §5 som er gjeldene. Bruk av begrepet LRV + 1,4 blir derfor villedende i og med at det gir inntrykk av at Hunnselvans Brukseierforening har en formell LRV, noe de ikke har. Vi vil derfor bruke HRV -0,90m.

Til høringen er ikke Plan for forsterkning av overløpsterskel dam Einavatn av 23.02.2023, vedlagt. Det er heller ikke vedlagt en vurdering av tiltakets virkning for allmenne eller private interesser. Vi krever at saken blir utredet og belyst, og at saken sendes ut på ny høring med ny høringsfrist vedlagt nødvendig dokumentasjon.

VOKKS Kraft skriver: «*Vannhåndtering i anleggsperioden før oppstart av arbeidene ønskes senkes slik magasinvannstanden til kote 397,46 tilsvarende LRV+1,4 m*». Vi ber om en avklaring av rett tolkning av teksten. I det videre har vi lagt til grunn at i perioden 29.07.2024 – 06.10.2024 vil VOKKS Kraft prøve å holde vannstanden i Einafjorden slik at den ikke blir høyere enn HRV – 0,90 meter.

Selv om reguleringen er konsesjonsløs, mener vi at NVEs egen veileder 3/2013 må følges. Hvis NVE ikke har hjemmel til å pålegge regulant å følge ordinær saksbehandling eller andre sentrale føringer gitt av NVE for drift av vannkraftverk og reguleringsmagasin, mener vi at NVE må kalle regulering av Einafjorden inn til konsesjonsbehandling. Vi vil særlig påpeke at bl.a følgende forhold må være godt beskrevet og vurdert:

1. Valg av tidspunkt for gjennomføring: Hvilke andre tidspunkt er vurdert og begrunnelse for valg av tidspunkt. Vi mener at tidspunktet er helt feil da høsten nesten alltid er nedbørsrik, noe som kan føre til at prosjektet må avlyses og vi får en hel sesong ødelagt uten grunn. Prosjektet kan fint gjennomføres på andre årstider da det ikke vil påvirke fisk, kreps eller friluftsliv.

2. Beskrivelse av forventet vannstands nivå forut for gjennomføring av tiltaket og etter tiltaket. Opp til HRV-0,40 meter har ny dam ingen annen mulighet for å slippe forbi vann enn en liten luke hvor kapasiteten er oppgitt til å være 3,8 m³/s til 8,5 m³/s. VOKKS Kraft må utrede hva dette vil ha å si for vannstanden i Einafjorden forut for planlagt tiltak. På samme måte må konsekvensene av tiltaket på vannstands nivå etter gjennomføring av tiltaket også beskrives og vurderes.
3. Tiltakets virkning i forhold til edelkreps og fisk må utredes og vurderes. Einafjorden har en av de beste og største gjenlevende stammer av edelkreps i Norge og denne er det svært viktig at vi forvalter og tar godt vare på. Når vannstanden er lav, har ikke krepsen noe steder på bunnen å gjemme seg. Krespsen gyter og har skallskifte i løpet av sommeren og da er den helt avhengig av å finne gjemmesteder. Den gjemmer seg inne på det som vanligvis er grunna, der det er bra med steiner, men lenger ut er bunnen fylt av mudder, der den ikke finner gjemmesteder. Sommeren 2022 var det meget lav vannstand i Einafjorden i en kritisk periode for edelkreps. Det var svært uheldig.
4. Vanntilknyttet fugl. Endringer i vannstands nivå har mye å si for hekking og furasjering for vanntilknyttet fugl. Dette må beskrives og vurderes.
5. Tiltakets virkning i forhold til den omfattende bruk av båt på fjorden må beskrives og vurderes. Bl.a er det svært mange unge som ferdes med båt. Hunnselvans Brukseierforening har ingen formell tillatelse til å tappe Einafjorden lenger ned enn HRV-0,97. Hunnselvans Brukseierforening har aldri tatt ansvar og vurdert konsekvensene for allmenne interesser ved å tappe fjorden lavere. De har etter vårt syn et klart ansvar for merking av skjer samt å gi informasjon om dette når de tapper lavere. Det har de aldri gjort. Hunnselvans Brukseierforening vil etter vårt syn måtte stå ansvarlig for eventuelle skader og ulykker som inntreffer ved nedtapping av fjorden under kote 397,39 i NVE nivellement.
6. Nedtapping av fjorden påvirker også badeplassene rundt fjorden, både for allmennheten og private.
7. Mange private husholdninger/ gårdsbruk har vanninntak i Einafjorden. Konsekvensene for disse må beskrives og vurderes.

I tillegg vil vi påpeke følgende forhold: (alle høyder er oppgitt i NVE nivellement):

I søknad av 17.01.2024 og høring av 09.02.2024 opplyses det at «*Eina demning reguleres mellom LRV 396,06 til HRV 398,36.*» I høringsdokumentene er det unnlatt å opplyses om at reguleringen av Einafjorden er konsesjonsløs. Det opplyses heller ikke at det formelle grunnlaget for regulering av Einafjorden er HRV på koten 398,36 med hjemmel i en privatrettslig avtale fra 1898 som det i dag kan stilles tvil om. LRV er beskrevet i kgl. res av 1872 og er 397,39 og ikke 396,06. Hunnselvans Brukseierforening kan heller ikke hevde sedvane for en LRV på koten 396,06. I høringsdokumentene er det rimelig at det opplyses om det formelle grunnlaget for reguleringen for høringspartene. Det er ikke gjort. I detaljplan for miljø og landskap – Dam Einavatn, forsterkning av overløpsterskel datert 23.02.2023, er opplysningene som oppgis på side 7 i plan av 23.02.2023 feil. Det står: «*Anlegget har konsesjon fra 1872/1898. Det er avklart med NVE at den gamle konsesjonen legges til grunn for oppfølging av miljø og landskap ved rehabilitering av dammen.*» Dette er som sagt feil. Dokumentene fra 1872 og 1898 er ikke reguleringskonsesjoner. Reguleringen er konsesjonsløs.

I damforskriftens § 5-8 fjerde ledd heter det: "*Ved dimensjonering og manøvrering av flomløp skal det tas hensyn til at flomavledningen ikke skal forverre flomforholdene i vassdraget i forhold til naturtilstanden, med mindre dette tillattes ved bestemmelser gitt i konsesjonen.*" Den nye dammen er ikke i tråd med damforskriftens § 5- 8 fjerde ledd. Vi finner det sterkt urovekkende at NVE ikke har pålagt VOKKS Kraft AS å øke flomavledningskapasiteten for ny dam Fiskevoll (dam Einavatn) i forbindelse med den nå planlagte rehabilitering av dammen. Vi ber om å få en begrunnelse for dette og innsyn i de beregninger som er lagt til grunn og de vedtak som er relevante. **Eina grunneierlag krever at NVE pålegger VOKKS Kraft AS å øke flomavledningskapasiteten ute av Einafjorden til samme nivå som det den var før regulering av Einafjorden og i tråd med kgl. res av 1898.**

Vi ber også om at NVE pålegger VOKKS Kraft å sette opp nye skilt med korrekt informasjon om reguleringen. Skiltene gir i dag feil informasjon. Målestavene er ikke lesbare, har ikke samme høyde og er heller ikke tilgjengelige for brukerne. Vi krever at VOKKS Kraft AS blir pålagt å rette opp i dette og i tillegg legge ut en vannstandslogger ved parken ved veibrua med digital visning av vannstanden i Einafjorden for publikum og at det blir satt opp et informasjonsskilt om reguleringen, med korrekt informasjon.

Vi vil også ha klarhet i det formelle grunnlaget for at Hunnselvans Brukseierforening kan tappe ned Einafjorden under 397,39 og hvilken hjemmel NVE har for å tillate nedtapping av Einafjorden på en slik måte at allmenne og private interesser blir negativt berørt. Så vidt vi er kjent med, kan ikke NVE godkjenne en nedtapping av Einafjorden vel vitende om at de privatrettslige forholdene ikke er i orden. For orden skyld vil vi opplyse om at det ikke foreligger noen privatrettslige avtaler som godkjenner nedtapping av Einafjorden under HRV397,39.

Mvh

Lars Arne Mjørland
Leder i styret for Grunneierlaget i Einafjorden

Kopi:

Vestre-Toten kommune

Statsforvalteren i Innlandet

Eina Vell